

AYDINLIK YARINLARIN MÜJDECİSİ: METEOROLOJİ

Güneş gökyüzünde pırıl pırıl parlıyordu. Havada hiç rüzgâr yoktu. Deniz, bir çarşaf gibi alabildiğine sakin ve hareketsiz uzanıyordu. İhtiyar balıkçı, son hazırlıklarını tamamlayarak; fındık kabuğunu andıran kayığı ile limandan ayrıldı. Kayığın denizde yol alırken çıkardığı şırıltılara radyodan yükselen tatlı bir melodi eşlik ediyordu. İhtiyar balıkçı biraz daha kürek çekip, yeterince kıydan uzaklaştığına karar verdi ve oltasını denize fırlattı. Bunun üzerinden on dakika geçmeden, radyodaki müzik yayını aniden kesildi. Spikerin anonsu duyuldu:

Burası Meteoroloji radyosu "Meteor FM". Denizcilerin ve balıkçıların dikkatine! Önümüzdeki bir saat içerisinde Marmara Denizi'nde fırtına ve şiddetli yağış beklenmektedir. İlgililerin gerekli tedbirleri almaları rica olunur."

Anonsu duyan balıkçı hemen oltasını toplayıp, küreklere asıldı. Çok geçmeden fırtına kendini hissettirmeye başladı. Neyse ki zamanında karaya ayak basmıştı. Az sonra rüzgârla birlikte şiddetli yağış başladı. Deniz öyle bir kabardı ki; ihtiyar balıkçı karaya ulaştığına şükretti. Meteoroloji radyosunda duyduğu anons hayatını kurtarmıştı.

Bu olay gerçek değil ancak her gün yaşanan ve yaşanması mümkün olan, meteorologların sıkça karşılaştığı bir durum. Her yıl birçok denizci ve balıkçı hava raporlarını dikkate almadıklarından dolayı hayatlarını kaybetmektedir. Bu nedenle meteoroloji onların can dostudur.

İnsan, doğanın bir parçasıdır. Doğa ile birlikte yaşamak ve doğaya ayak uydurmak zorundadır. İnsanlar, tarih boyunca gökyüzünde olan yağmur, kar, fırtına, şimşek gibi olaylara ilgi duymuşlardır.

Hava olaylarını takip eden ilk uygarlık Mısırlılardır. Mısırlılar, Nil Nehri çevresinde tarım yapmışlardır. Tarımsal faaliyetlerini düzenlemek ve sürdürmek amacıyla hava olaylarını takip etmişlerdir.

Eski dönemlerde Türkler de göçebe yaşam sürdükleri için hava olaylarıyla ve mevsimlerle fazlasıyla ilgili olmuşlardır. Türk Boyları, yaz mevsimlerinde serin yaylalara çıkmış, kış mevsiminde dağların eteklerindeki ovalarda ve daha sıcak bölgelerde yaşamışlardır. Bu yüzden hava olayları onları önemli ölçüde etkilemiş, yaşamlarını meteorolojik şartlara göre düzenlemişlerdir. Bu etkilenme günümüzde de devam etmekte ve bazı insanların göçebe yaşamalarına neden olmaktadır.

Atmosfer içinde oluşan sıcaklık değişimlerini, rüzgâr, yağmur, kar, dolu, yıldırım gibi olayları inceleyen, hava olayları tahminleri yapan hava bilgisine meteoroloji denir. Meteoroloji bilimi ile ilgilenen kişilere de meteorolog denir. Meteorologlar, uydulara takılan çeşitli araçlarla, meteoroloji balonlarıyla ve meteoroloji istasyonlarında yapılan ölçümlerle hava olaylarını inceler, gözlemler ve elde ettikleri verilerden sonuçlar çıkarırlar. Bu veriler ışığında gelecek günlerin hava tahminlerini yaparak, meteorolojik olayları önceden bilmemizi sağlarlar.

İnsanların, değişik çevre ve iklim koşullarına uyum sağlama kapasiteleri yüksektir. Buna rağmen, meteorolojik olayların önemli değişiklikler göstermesine karşı savunmasız kaldıkları da bilinen bir gerçektir. İnsanlar havanın çok sıcak, çok soğuk veya çok nemli olduğu durumlardan etkilenirler. Fırtınalar, şiddetli seller, anormal yağışlar ve kuraklık gibi doğa felaketleri insan yaşamına ve sağlığına olumsuz etkilerde bulunmaktadır. Meteoroloji sayesinde tüm bu doğa felaketlerinden haberdar olabiliyor ve zamanında gereken önlemi alabiliyoruz. Önlem alarak, bu felaketlerden büyük ölçüde korunuyoruz. Gelin meteorolojinin insanlığa sağladığı büyük faydaları birlikte inceleyelim.

Hemen her gün insanlar yeni başlayacakları ve yaşayacakları günün hava durumunu bilmek isterler. Hava yağmurluysa yanlarına şemsiye alırlar, çok soğuk havalarda eldiven, bere ve atkılarına sarınırlar. Şoförler, kaptanlar ve pilotlar hava durumunu öğrenmeden yola çıkmaz çoğu zaman...

Ülkemizde sıklıkla yaşanan şiddetli lodosta baca zehirlenmelerine karşı meteoroloji insanları uyarır. Özellikle sobalı evlerde yaşayan insanların, sobalarının bacasından çıkan gazlar basınç nedeni ile dışarı çıkamaz ve içerde sıkışır. Bu sıkışma ile odaya karbon monoksit gazı dolar. Bu olay zehirlenmeye yol açar. Meteoroloji, birçok meslek alanını da etkiler. Yağışlar, kuraklık ve diğer hava olayları bu çalışmalara etki eder. Örneğin çiftçiler hava

koşullarına göre tarlalarını nadasa bırakırlar. Bu işlem için hava olaylarından haberdar olarak, daha sağlıklı karar verebilirler. Meteoroloji sayesinde hava koşullarını öğrenebiliyor, işlerimizi buna göre planlayabiliyoruz. Şiddetli yağış ve donma olaylarından meteoroloji çiftçilerimizi haberdar ederek, önlem almalarını sağlar. Böylece oluşacak zararlar en aza indirilmiş olur.

Meteoroloji ulaşım alanında da insan yaşamına büyük ölçüde etki eder. Denizcilik, karayolu ve havayolu ulaşımlarında önce hava koşulları öğrenilerek, seyahate çıkılmaktadır. Can ve mal kaybına neden olabilecek durumlarda yolcuların ve araçların seyahatine izin verilmez.

Küçük yaşta çocuklar ve yaşlılar için hava koşullarının ve iklimin aniden değişmesi, sağlık sorunlarına yol açabilir. Bunu önlemek için hava koşulları hakkında bilgi sahibi olmak, günlük işlerimizi hava şartlarına göre ayarlamak gerekir.

Kar yağışının geleceği bir kaç gün önceden belirlenerek belediyelerin kurum ve kişilerin önlem alması sağlanıyor. Bu sayede yollar tuzlanıyor. Karayolu ulaşımları için kolaylık sağlanıyor. Halka anonslar yapılarak, hava koşulları hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanıyor. Trafik aksamalarını engellemek ve öğrencilerin zor durumda kalmasını önlemek için bu uyarılar dikkate alınarak, eğitim kurumları kimi zaman tatil ediliyor.

Tatile çıkacak yerli ya da yabancı turistler, önceden yaptıkları rezervasyonları, sağlam bilgilere dayanarak ve hiçbir aksilik çıkmayacak şekilde gerçekleştirmek için meteorolojiden yararlanıyorlar. Böylece gittikleri yerde tatsız bir sürprizle karşılaşmıyorlar.

Bazen Amerika ve Uzakdoğu'da kasırgalar, tayfunlar vb. hava felaketleri gerçekleşiyor. Meteoroloji bu felaketlerden haberdar olup, gelişmelerini inceliyor. Halkı bu konuda bilgilendirerek tedbir almalarını sağlıyor. Alınan bu tedbirler, birçok insanın yaşamını kurtarmasına yardımcı oluyor.

Teknolojinin gelişmesi ile her geçen gün iletişim kolaylaşıyor. Eskiden radyolardan dinlenen meteoroloji haberleri bir zamana kadar gazete ve televizyonlardan takip edilmekteydi. Ancak teknoloji sayesinde hava olaylarını ve sıcaklık miktarlarını cep telefonumuza gelen mesajlarla öğrenebiliyoruz. Telefonumuzun hücre bilgisine meteorolojinin kanalını kaydettiğimizde ani yağış, fırtına vb. meteorolojik olaylarla ilgili uyarılar cebimize kadar geliyor.

Meteoroloji hakkında bilgi almak için internetten de yararlanıyoruz. Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün web sitesinden güncel olaylar hakkında bilgi sağlayabiliyor, bunlara karşı gereken önlemi alabiliyoruz.

Her geçen gün insanoğlunun yaşamı biraz daha zorlaşıyor. Ozon tabakası; insanlar, bitkiler ve diğer canlılar için zararlı olan ultraviyole ışınlarından canlıları korumaktadır. Ancak son yıllarda ozon tabakasının incilmesi, tüm insanları ve diğer canlıları olumsuz yönde etkileyerek, yaşamlarını tehdit etmektedir. Bu durum kuraklığa yol açmaktadır. Meteoroloji sayesinde hava sıcaklıklarını öğrenerek, kuraklığa karşı gereken önlemi alabiliyoruz.

Küresel ısınma kavramı son günlerde çok fazla gündeme gelen bir konu. Atmosferde biriken karbondioksit ve karbon monoksit gazlarının yarattığı etkiyle dünyanın sıcaklığı gün geçtikçe artıyor. Bunun sonucunda da iklim değişiklikleri ortaya çıkıyor. Küresel ısınmanın sebeplerini, sonuçlarını ve bundan korunma yollarını yine meteoroloji bilimi araştırıyor ve bizlere açıklıyor. Yeryüzündeki iklimleri ve yaşamı etkileyecek bu konu, gelecek yıllarda daha da önem kazanacak gibi görünüyor. Bizlere bu sorunun çözüm yollarını sunacak olan yine meteoroloji bilimi olacak.

Artık meteoroloji hayatımızın bir parçası olmuş durumda. Elektrik-su gibi, her geçen gün biraz daha ihtiyaç duyuyoruz ona. Hayatımızdaki önemi ve yeri her geçen gün artan meteoroloji ve onun kahramanları olan meteorologlar iyi ki var... Meteorolojinin müjdelediği aydınlık ve güzel yarınlarda buluşmak dileğiyle...

Zeynep ÖĞRETMEN

Tekirdağ Bilim ve Sanat Merkezi

6. Sınıf